

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АВТОМОБІЛЬНО-
ДОРОЖНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до самостійної роботи студентів
з дисципліни «Економічна діагностика»
для студентів денної та заочної форми навчання
галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»
спеціальності 051 «Економіка»

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний автомобільно-дорожній університет

До видавництва й у світ дозволяю
Проректор

І.П. Гладкий

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
до самостійної роботи студентів
з дисципліни «Економічна діагностика»
для студентів денної та заочної форми навчання
галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»
спеціальності 051 «Економіка»

Всі цитати, цифровий, фактичний
матеріал і бібліографічні відомості
перевірені, написання сторінок
відповідає стандартам

Затверджено
методичною радою
університету
протокол __ від ____

Укладач:

Шевченко І.Ю.

Відповідальний за випуск:

Іванілов О.С.

Харків, ХНАДУ, 2017

Укладач: доц. Шевченко І.Ю.

ВСТУП

Навчальна дисципліна «Економічна діагностика» належить до циклу вибірових навчальних дисциплін підготовки магістрів галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 051 «Економіка».

Метою викладання дисципліни є теоретична та практична підготовка магістрів в галузі економіки зі спеціальності щодо реалізації комплексного підходу до аналітичної оцінки економічної і фінансової діяльності сучасного підприємства.

Предметом навчальної дисципліни є принципи діагностики результативності господарської діяльності та визначення фінансової стійкості підприємства.

Після вивчення дисципліни майбутній фахівець повинен:

знати: види та призначення економічної діагностики; інформаційну базу та інструментарій економічної діагностики; методіку опрацювання бухгалтерської звітності для цілей економічної діагностики; рівні та співвідношення граничних значень показників діяльності підприємства, що обумовлюють його фінансову стійкість і платоспроможність; сутність діагностики формування, розподілу і використання ресурсів підприємства; основи оцінки конкурентного середовища і конкурентоспроможності підприємства; засади діагностики рівня економічної безпеки і корпоративної культури підприємства.

вміти: агрегувати бухгалтерсько-фінансову звітність підприємства; коректно застосовувати методологію економічної діагностики; досліджувати зовнішні і внутрішні чинники фінансової стійкості підприємства; виконувати комплексну діагностику фінансово-економічної діяльності підприємства (експрес-діагностику, діагностику структури майна та джерел його фінансування, управлінську діагностику, фінансову діагностику, діагностику виробничого потенціалу підприємства, діагностику економічної безпеки підприємства, діагностику конкурентного середовища та конкурентоспроможності підприємства, діагностику корпоративної культури підприємства тощо) для цілей тактичного та стратегічного управління розвитком підприємства.

БЛОК ЗМІСТОВИХ МОДУЛІВ № 1. ЕКОНОМІЧНА ДІАГНОСТИКА ЯК ОСНОВА ТАКТИЧНОГО УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМСТВА

Модуль 1. Економічна діагностика як наука та навчальна дисципліна.

Модуль 2. Управлінська діагностика.

Модуль 3. Фінансова діагностика.

Модуль 4. Діагностика виробничого потенціалу підприємства.

Термінологічний словник

Економічна діагностика – це аналіз і оцінювання економічних показників діяльності підприємства з метою виявлення можливих перспектив його розвитку і наслідків управлінських рішень.

Метою економічної діагностики є оцінка фінансового стану підприємства і виявлення резервів його стабілізації та поліпшення.

Результати економічної діагностики становлять інтерес для 2-х груп *користувачів*: внутрішніх (керівництво підприємства) і зовнішніх (інвестори, кредитори, постачальники, клієнти, державні установи, працівники підприємства, аудиторські фірми, фінансові консультанти, профспілки, ЗМІ, органи статистики).

Для здійснення економічної діагностики застосовуються такі *методи*: горизонтальний аналіз, вертикальний аналіз, аналіз коефіцієнтів, трендовий аналіз.

Економічна діагностика включає: *фінансову діагностику* (експрес-діагностику, управлінську діагностику, діагностику виробничого потенціалу, діагностику економічної безпеки), *стратегічну діагностику* (діагностику конкурентного середовища, діагностику конкурентоспроможності підприємства та продукції), *корпоративну діагностику* (діагностику корпоративної культури).

Метою *експрес-діагностики* є формулювання швидких висновків щодо діяльності підприємства, користуючись лише даними форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)», адже фінансовий стан підприємства значною мірою залежить саме від динаміки його активів і пасивів.

У межах експрес-діагностики балансу підприємства, окрім змін у наявності активів і пасивів підприємства, також аналізується структура майна та джерел його фінансування, на основі чого ідентифікується *модель фінансового управління оборотними коштами*: ідеальна, агресивна, консервативна чи компромісна.

Управлінська діагностика здійснюється на основі даних форми № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» та включає *діагностику фінансових результатів і операційну діагностику*.

Діагностика фінансових результатів діяльності підприємства заснована на порівнянні динамік зміни чистої виручки (доходу) та чистого прибутку.

Метою *операційної діагностики* є визначення суми прибутку, отриманого підприємством від основної діяльності, через знаходження точки (порогу) рентабельності, точки беззбитковості, запасу фінансової міцності та операційного важеля.

Фінансова діагностика включає:

- *діагностику рентабельності* (через розрахунок коефіцієнтів рентабельності продажів, капіталу, необоротних активів, власного капіталу, оборотного капіталу, власних коштів, акціонерного капіталу);

- *діагностику ліквідності* (через розрахунок коефіцієнтів абсолютної ліквідності, фінансової ліквідності та загальної ліквідності, чистого оборотного капіталу, поточних фінансових потреб);

- *діагностику структури капіталу* (через розрахунок коефіцієнтів автономії, фінансової залежності, забезпеченості власними джерелами);

- *діагностику грошових потоків* (через розрахунок чистого грошового потоку від операційної, фінансової та інвестиційної діяльності);

- *діагностику ринкової активності* (через розрахунок прибутковості акцій).

Діагностика виробничого потенціалу підприємства передбачає головним чином здійснення комплексного аналізу показників ефективності використання основного та оборотного капіталу підприємства.

Теоретичні питання для самоконтролю

1. Що таке «економічна діагностика»?
2. У чому полягають мета та завдання економічної діагностики як науки та навчальної дисципліни?
3. Як Ви розумієте поняття «фінансовий стан підприємства»?
4. Які фактори здійснюють вплив на фінансовий стан мікро-суб'єктів господарювання?
5. Охарактеризуйте види економічної діагностики за рівнем об'єкта діагностування.
6. Охарактеризуйте види економічної діагностики за суб'єктом діагностування.
7. Охарактеризуйте види економічної діагностики за часовим діапазоном дослідження.
8. Охарактеризуйте види економічної діагностики за періодичністю проведення.
9. Охарактеризуйте види економічної діагностики за спрямованістю здійснення.
10. Охарактеризуйте види економічної діагностики за формами діагностичних результатів.
11. Хто є внутрішніми користувачами результатами економічної діагностики?
12. Хто є зовнішніми користувачами результатами економічної діагностики?
13. Назвіть основні форми фінансової звітності підприємств, які становлять інформаційну базу для здійснення економічної діагностики.
14. Що таке «агрегований аналітичний баланс»?
15. Опишіть порядок формування агрегованого аналітичного балансу для цілей економічної діагностики.
16. Дайте характеристику методам економічної діагностики.
17. Які види показників застосовуються для здійснення економічної діагностики?
18. Що таке «експрес-діагностика діяльності підприємства»?
19. Опишіть порядок здійснення експрес-діагностики діяльності підприємства.

20. У чому полягає призначення діагностики структури майна підприємства та джерел його фінансування?

21. Опишіть порядок здійснення діагностики структури майна підприємства та джерел його фінансування.

22. Охарактеризуйте ідеальну модель фінансового управління оборотними коштами підприємства.

23. Охарактеризуйте агресивну модель фінансового управління оборотними коштами підприємства.

24. Охарактеризуйте консервативну модель фінансового управління оборотними коштами підприємства.

25. Охарактеризуйте компромісну модель фінансового управління оборотними коштами підприємства.

26. Що таке «управлінська діагностика»?

27. Опишіть порядок здійснення діагностики фінансових результатів діяльності підприємства.

28. Опишіть порядок здійснення операційної діагностики діяльності підприємства.

29. Що таке «фінансова діагностика»?

30. Опишіть порядок здійснення діагностики рентабельності підприємства.

31. Опишіть порядок здійснення діагностики ліквідності балансу підприємства.

32. Охарактеризуйте ліквідний баланс.

33. Охарактеризуйте неліквідний баланс.

34. Охарактеризуйте абсолютно неліквідний баланс.

35. Охарактеризуйте відносно неліквідний баланс.

36. Опишіть порядок здійснення діагностики структури капіталу підприємства.

37. Опишіть порядок здійснення діагностики грошових потоків підприємства.

38. Опишіть порядок здійснення діагностики ринкової активності підприємства.

39. У чому полягає призначення діагностики виробничого потенціалу підприємства?

40. Опишіть порядок здійснення діагностики виробничого потенціалу підприємства.

Тестові завдання для самоконтролю

1. Економічна діагностика – це ...
  - а) аналіз фінансового стану підприємства;
  - б) процес визначення кризових явищ у діяльності підприємства;
  - в) різновид економічного аналізу;
  - г) усі відповіді вірні.
2. Фінансовий стан підприємства характеризується ...
  - а) мірою забезпечення підприємства фінансовими ресурсами;
  - б) раціональністю використання підприємством фінансових ресурсів;
  - в) своєчасністю розрахунків підприємства за борговими зобов'язаннями;
  - г) усі відповіді вірні.
3. До зовнішніх чинників, які здійснюють вплив на фінансовий стан підприємства, належать:
  - а) ефективність організації виробничого процесу;
  - б) кон'юнктура ринку;
  - в) економічна політика держави;
  - г) кваліфікація управлінського персоналу.
4. До внутрішніх чинників, які здійснюють вплив на фінансовий стан підприємства, належать:
  - а) економічні умови господарювання;
  - б) конкурентоспроможність продукції;
  - в) ефективність організації постачання та збуту;
  - г) податкова політика держави.
5. За рівнем об'єкта діагностики виділяють:
  - а) глобальну діагностику;
  - б) макродіагностику;
  - в) мезодіагностику;
  - г) мікродіагностику.
6. За часовим діапазоном дослідження виділяють:
  - а) стратегічну діагностику;
  - б) оперативну діагностику;
  - в) ретроспективну діагностику;
  - г) усі відповіді вірні.

7. До зовнішньої економічної діагностики відносяться:

- а) фінансова діагностика;
- б) діагностика конкурентоспроможності продукції;
- в) діагностика економічної безпеки підприємства;
- г) діагностика ймовірності банкрутства підприємства.

8. До внутрішньої економічної діагностики відносяться:

- а) фінансова діагностика;
- б) діагностика конкурентоспроможності продукції;
- в) діагностика економічної безпеки підприємства;
- г) діагностика ймовірності банкрутства підприємства.

9. Діагностика економічної безпеки підприємства відноситься

до ...

- а) фінансової діагностики;
- б) стратегічної діагностики;
- в) корпоративної діагностики;
- г) усі відповіді вірні.

10. Експрес-діагностика майна підприємства відноситься до ...

- а) фінансової діагностики;
- б) стратегічної діагностики;
- в) корпоративної діагностики;
- г) усі відповіді вірні.

11. Діагностика конкурентного середовища відноситься до ...

- а) фінансової діагностики;
- б) стратегічної діагностики;
- в) корпоративної діагностики;
- г) усі відповіді вірні.

12. Діагностика виробничого потенціалу підприємства

відноситься до ...

- а) фінансової діагностики;
- б) стратегічної діагностики;
- в) корпоративної діагностики;
- г) усі відповіді вірні.

13. Управлінська діагностика відноситься до ...

- а) фінансової діагностики;
- б) стратегічної діагностики;
- в) корпоративної діагностики;
- г) усі відповіді вірні.

14. Діагностика конкурентоспроможності підприємства відноситься до ...

- а) фінансової діагностики;
- б) стратегічної діагностики;
- в) корпоративної діагностики;
- г) усі відповіді вірні.

15. Внутрішніми користувачами результатами економічної діагностики є:

- а) керівництво підприємства;
- б) інвестори;
- в) кредитори;
- г) працівники підприємства.

16. Зовнішніми користувачами результатами економічної діагностики є:

- а) державні установи;
- б) клієнти;
- в) органи статистики;
- г) ЗМІ.

17. Використання оптимальної кількості показників і методів діагностики – це ...

- а) принцип рейтингової оцінки;
- б) принцип практичної значущості діагностичних оцінок;
- в) принцип розумної достатності;
- г) принцип безперервності діагностики.

18. Використання діагностичних оцінок для прийняття управлінських рішень – це ...

- а) принцип рейтингової оцінки;
- б) принцип практичної значущості діагностичних оцінок;
- в) принцип розумної достатності;
- г) принцип безперервності діагностики.

19. Обов'язковість діагностичної оцінки соціальних явищ і трудового колективу – це ...

- а) принцип безперервності діагностики;
- б) принцип зіставлення;
- в) принцип розумної достатності;
- г) принцип сполучення між економічною ефективністю та соціальною справедливістю.

20. Порівняння із середньогалузевими показниками – це ...

- а) принцип рейтингової оцінки;
- б) принцип практичної значущості діагностичних оцінок;
- в) принцип розумної достатності;
- г) принцип безперервності діагностики.

21. Містить інформацію про активи підприємства та джерела їх формування така форма фінансової звітності:

- а) форма 1 – «Баланс (Звіт про фінансовий стан)»;
- б) форма 2 – «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)»;
- в) форма 3 – «Звіт про рух грошових коштів»;
- г) форма 4 – «Звіт про власний капітал».

22. Містить інформацію про доходи, витрати, прибутки та збитки підприємства така форма фінансової звітності:

- а) форма 1 – «Баланс (Звіт про фінансовий стан)»;
- б) форма 2 – «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)»;
- в) форма 3 – «Звіт про рух грошових коштів»;
- г) форма 4 – «Звіт про власний капітал».

23. Містить інформацію про вхідні та вихідні грошові потоки підприємства така форма фінансової звітності:

- а) форма 1 – «Баланс (Звіт про фінансовий стан)»;
- б) форма 2 – «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)»;
- в) форма 3 – «Звіт про рух грошових коштів»;
- г) форма 4 – «Звіт про власний капітал».

24. Співставлення досягнутих показників із кількісно визначеними нормативними або еталонними показниками – це ...

- а) розрахунковий метод діагностування;
- б) експертний метод діагностування;
- в) порівняльний метод діагностування;
- г) інструментальний метод діагностування.

25. Передбачає математичну обробку масивів даних або вибірок ...

- а) розрахунковий метод діагностування;
- б) експертний метод діагностування;

- в) порівняльний метод діагностування;
- г) інструментальний метод діагностування.

26. Дає оцінку абсолютним і відносним відхиленням за окремими статтями та розділами фінансових звітів ...

- а) горизонтальний аналіз;
- б) вертикальний аналіз;
- в) коефіцієнтний аналіз;
- г) трендовий аналіз.

27. Дає оцінку структурі окремих статей і розділів фінансових звітів ...

- а) горизонтальний аналіз;
- б) вертикальний аналіз;
- в) коефіцієнтний аналіз;
- г) трендовий аналіз.

28. Дає оцінку основним тенденціям динаміки показників окремих статей і розділів фінансових звітів ...

- а) горизонтальний аналіз;
- б) вертикальний аналіз;
- в) коефіцієнтний аналіз;
- г) трендовий аналіз.

29. Дає оцінку співвідношенням між окремими показниками певного фінансового звіту або показниками з різних форм фінансової звітності ...

- а) горизонтальний аналіз;
- б) вертикальний аналіз;
- в) коефіцієнтний аналіз;
- г) трендовий аналіз.

30. В залежності від особливостей оцінюваних явищ, операцій, процесів виділяють такі види показників, що використовуються в економічній діагностиці:

- а) якісні;
- б) кількісні;
- в) абсолютні;
- г) відносні.

31. В залежності від способу розрахунку виділяють такі види показників, що використовуються в економічній діагностиці:

- а) якісні;

- б) кількісні;
- в) абсолютні;
- г) відносні.

32. В залежності від широти використання виділяють такі види показників, що використовуються в економічній діагностиці:

- а) первинні;
- б) похідні;
- в) узагальнюючі;
- г) спеціальні (часткові).

33. Інформаційною базою для проведення експрес-діагностики майна підприємства є ...

- а) форма 1 – «Баланс (Звіт про фінансовий стан)»;
- б) форма 2 – «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)»;
- в) форма 3 – «Звіт про рух грошових коштів»;
- г) форма 4 – «Звіт про власний капітал».

34. Поточні активи за величиною збігаються з короткостроковими зобов'язаннями при ...

- а) ідеальній моделі фінансування;
- б) агресивній моделі фінансування;
- в) консервативній моделі фінансування;
- г) компромісній моделі фінансування.

35. Довгострокові пасиви є джерелами покриття необоротних активів і системної частини поточних активів при ...

- а) ідеальній моделі фінансування;
- б) агресивній моделі фінансування;
- в) консервативній моделі фінансування;
- г) компромісній моделі фінансування.

36. На підприємстві відсутня короткострокова заборгованість при ...

- а) ідеальній моделі фінансування;
- б) агресивній моделі фінансування;
- в) консервативній моделі фінансування;
- г) компромісній моделі фінансування.

37. Необоротні активи, системна частина поточних активів і приблизно половина варіативної частини поточних активів покриваються довгостроковими пасивами при ...

- а) ідеальній моделі фінансування;
- б) агресивній моделі фінансування;
- в) консервативній моделі фінансування;
- г) компромісній моделі фінансування.

38. Інформаційною базою для проведення управлінської діагностики є ...

- а) форма 1 – «Баланс (Звіт про фінансовий стан)»;
- б) форма 2 – «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)»;
- в) форма 3 – «Звіт про рух грошових коштів»;
- г) форма 4 – «Звіт про власний капітал».

39. При діагностуванні фінансових результатів підприємства найбільший інтерес викликає порівняння ...

- а) валового доходу і валового прибутку;
- б) валового доходу і операційного прибутку;
- в) чистого доходу і операційного прибутку;
- г) чистого доходу і чистого прибутку.

40. Має місце зростання віддачі від впровадження нових технологій або використання більш дешевих ресурсів, якщо ...

- а) виручка зростає, а прибуток зменшується;
- б) виручка та прибуток зменшуються;
- в) прибуток зростає темпами повільнішими, а ніж виручка;
- г) прибуток зростає темпами швидшими, а ніж виручка.

41. Має місце накопиченням попередніх боргів, якщо ...

- а) виручка зростає, а прибуток зменшується;
- б) виручка та прибуток зменшуються;
- в) прибуток зростає темпами повільнішими, а ніж виручка;
- г) прибуток зростає темпами швидшими, а ніж виручка.

42. Має місце зростання собівартості продукції, якщо ...

- а) виручка зростає, а прибуток зменшується;
- б) виручка та прибуток зменшуються;
- в) прибуток зростає темпами повільнішими, а ніж виручка;
- г) прибуток зростає темпами швидшими, а ніж виручка.

43. Інформаційною базою для проведення операційної діагностики є ...

- а) форма 1 – «Баланс (Звіт про фінансовий стан)»;

б) форма 2 – «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)»;

в) форма 3 – «Звіт про рух грошових коштів»;

г) форма 4 – «Звіт про власний капітал».

44. Характеризує ефективність використання майна підприємства ...

а) рентабельність капіталу;

б) рентабельність необоротних активів;

в) рентабельність оборотних активів;

г) рентабельність акціонерного капіталу.

45. Показує, яку частину заборгованості підприємство може погасити за рахунок наявних коштів ...

а) коефіцієнт абсолютної ліквідності;

б) коефіцієнт фінансової ліквідності;

в) коефіцієнт загальної ліквідності;

г) чистий оборотний капітал.

46. Відображає платіжні можливості підприємства за умови своєчасних платежів з боку дебіторів ...

а) коефіцієнт абсолютної ліквідності;

б) коефіцієнт фінансової ліквідності;

в) коефіцієнт загальної ліквідності;

г) чистий оборотний капітал.

47. Відображає платіжні можливості підприємства за умови не лише своєчасних розрахунків і реалізації готової продукції, але і продажу в разі потреби частини матеріалізованих оборотних коштів ...

а) коефіцієнт абсолютної ліквідності;

б) коефіцієнт фінансової ліквідності;

в) коефіцієнт загальної ліквідності;

г) чистий оборотний капітал.

48. Величина оборотних коштів підприємства, які воно може направити на виробничі потреби без загрози невиконання фінансових зобов'язань – це ...

а) коефіцієнт абсолютної ліквідності;

б) коефіцієнт фінансової ліквідності;

в) коефіцієнт загальної ліквідності;

г) чистий оборотний капітал.

49. Показує, яку частину капіталу підприємства складають власні кошти ...

- а) коефіцієнт автономії;
- б) коефіцієнт фінансової залежності;
- в) коефіцієнт забезпеченості власними коштами;
- г) поточні фінансові потреби.

50. Показує, який обсяг коштів необхідно додатково залучити в формі короткострокового кредиту для фінансування оборотного капіталу підприємства ...

- а) коефіцієнт автономії;
- б) коефіцієнт фінансової залежності;
- в) коефіцієнт забезпеченості власними коштами;
- г) поточні фінансові потреби.

51. Характеризує залежність підприємства від зовнішніх позик ...

- а) коефіцієнт автономії;
- б) коефіцієнт фінансової залежності;
- в) коефіцієнт забезпеченості власними коштами;
- г) поточні фінансові потреби.

52. Характеризує частку власних коштів, які направило підприємство на придбання оборотних активів ...

- а) коефіцієнт автономії;
- б) коефіцієнт фінансової залежності;
- в) коефіцієнт забезпеченості власними коштами;
- г) поточні фінансові потреби.

53. Має місце низький рівень платежів контрагентів підприємству, якщо ...

а) періоди обороту дебіторської та кредиторської заборгованості рівні;

б) період обороту дебіторської заборгованості є більшим за період обороту кредиторської заборгованості;

в) період обороту дебіторської заборгованості є меншим за період обороту кредиторської заборгованості;

г) усі відповіді вірні.

54. Має місце низький рівень розрахунків підприємства з контрагентами, якщо ...

а) періоди обороту дебіторської та кредиторської заборгованості рівні;

б) період обороту дебіторської заборгованості є більшим за період обороту кредиторської заборгованості;

в) період обороту дебіторської заборгованості є меншим за період обороту кредиторської заборгованості;

г) усі відповіді вірні.

55. Об'єктами діагностики виробничого потенціалу підприємства є:

а) виробнича потужність підприємства;

б) трудовий потенціал підприємства;

в) експортний потенціал підприємства;

г) компенсаційний потенціал підприємства.

БЛОК ЗМІСТОВИХ МОДУЛІВ № 2. ЕКОНОМІЧНА ДІАГНОСТИКА ЯК ОСНОВА СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМСТВА

Модуль 5. Діагностика економічної безпеки підприємства.

Модуль 6. Діагностика конкурентного середовища підприємства.

Модуль 7. Діагностика конкурентоспроможності підприємства та його продукції.

Модуль 8. Діагностика корпоративної культури підприємства.

Термінологічний словник

Діагностика економічної безпеки підприємства включає *діагностику фінансової стійкості* (через ідентифікацію типу фінансової стійкості підприємства: абсолютна фінансова стійкість, нормальна фінансова стійкість, нормальна фінансова нестійкість, ненормальна фінансова нестійкість, кризовий фінансовий стан), *діагностику ймовірності банкрутства* (з використанням моделей Альтмана), *складання матриці фінансової стратегії (матриці Франціона-Романе)* (ідентифікація місця знаходження підприємства в одному з дев'яти квадрантів матриці фінансової стратегії).

Діагностика конкурентного середовища підприємства передбачає комплексний аналіз зовнішнього та внутрішнього середовища підприємства, оцінювання стратегічного протистояння підприємств-конкурентів.

Діагностика конкурентоспроможності підприємства та його продукції передбачає широке застосування матричних методів на кшталт матриці SWOT, матриці BCG, матриці McKinsey, матриці Shell-DPM, матриці ADL, матриці Hofer-Schendel, матриці І. Ансоффа, матриці Томпсона-Стріклєнда, матриці М. Портера, матриці М. Макдональда, матриці поліпшення конкурентної позиції, матриці еластичності конкурентної реакції на ринку тощо.

Діагностика корпоративної культури підприємства покликана ідентифікувати вид корпоративної культури, що має місце на підприємстві: органічна, підприємницька, бюрократична, партисипативная чи адхократична.

Теоретичні питання для самоконтролю

1. Що таке «економічна безпека»?
2. Охарактеризуйте складові економічної безпеки підприємства.
3. Опишіть порядок здійснення діагностики фінансової стійкості підприємства.
4. Дайте характеристику умовам абсолютної фінансової стійкості підприємства.
5. Дайте характеристику умовам нормальної фінансової стійкості підприємства.
6. Дайте характеристику умовам нормальної фінансової нестійкості підприємства.
7. Дайте характеристику умовам ненормальної фінансової нестійкості підприємства.
8. Дайте характеристику умовам кризового фінансового стану підприємства.
9. Що таке «банкрутство»?
10. Опишіть порядок здійснення діагностики ймовірності банкрутства підприємства з застосуванням двофакторної моделі Альтмана.

11. Опишіть порядок здійснення діагностики ймовірності банкрутства підприємства з застосуванням п'ятифакторної моделі Альтмана.

12. Опишіть порядок складання матриці фінансової стратегії (матриці Франсона-Романе).

13. Дайте характеристику фінансовій стратегії підприємства, що потрапило до квадранту «батько сімейства» матриці Франсона-Романе.

14. Дайте характеристику фінансовій стратегії підприємства, що потрапило до квадранту «стійка рівновага» матриці Франсона-Романе.

15. Дайте характеристику фінансовій стратегії підприємства, що потрапило до квадранту «хитка рівновага» матриці Франсона-Романе.

16. Дайте характеристику фінансовій стратегії підприємства, що потрапило до квадранту «рантьє» матриці Франсона-Романе.

17. Дайте характеристику фінансовій стратегії підприємства, що потрапило до квадранту «атака» матриці Франсона-Романе.

18. Дайте характеристику фінансовій стратегії підприємства, що потрапило до квадранту «материнське товариство» матриці Франсона-Романе.

19. Дайте характеристику фінансовій стратегії підприємства, що потрапило до квадранту «епізодичний дефіцит» матриці Франсона-Романе.

20. Дайте характеристику фінансовій стратегії підприємства, що потрапило до квадранту «дилема» матриці Франсона-Романе.

21. Дайте характеристику фінансовій стратегії підприємства, що потрапило до квадранту «кризовий стан» матриці Франсона-Романе.

22. Назвіть і охарактеризуйте складові зовнішнього середовища підприємства.

23. Назвіть і охарактеризуйте складові внутрішнього середовища підприємства.

24. Які критерії оцінки діяльності підприємства з точки зору зацікавлених осіб (покупців, акціонерів, урядових органів, профспілок, кредиторів, постачальників, громадськості, конкурентів) Ви знаєте?

25. Опишіть порядок здійснення діагностики конкурентного середовища підприємства.

26. Що таке «конкурентоспроможність»?

27. Назвіть і охарактеризуйте складові конкурентоспроможності підприємства.

28. Назвіть і охарактеризуйте складові конкурентоспроможності продукції.

29. Опишіть порядок здійснення діагностики конкурентоспроможності підприємства.

30. Опишіть порядок здійснення діагностики конкурентоспроможності продукції.

31. Дайте характеристику матриці SWOT.

32. Дайте характеристику матриці BCG.

33. Дайте характеристику матриці McKinsey.

34. Дайте характеристику матриці угруповання товару.

35. Дайте характеристику матриці ADL.

36. Дайте характеристику матриці Hofer-Schendel.

37. Дайте характеристику матриці І. Ансоффа

38. Дайте характеристику матриці М. Портера.

39. Дайте характеристику матриці М. Макдональда.

40. Дайте характеристику матриці еластичності конкурентної реакції на ринку.

41. Дайте характеристику матриці «Вплив – невизначеність».

42. Дайте характеристику матриці Купера.

43. Дайте характеристику матриці Shell-DPM.

44. Дайте характеристику матриці стратегій бізнесу, що переживає спад.

45. Дайте характеристику матриці поліпшення конкурентної позиції.

46. Що таке «корпоративна культура підприємства»?

47. Назвіть і дайте характеристику складовим корпоративної культури підприємства.

48. Назвіть і порівняйте основні підходи до діагностики корпоративної культури підприємства.

49. Охарактеризуйте складові корпоративної культури підприємства.

50. Опишіть порядок здійснення діагностики корпоративної культури підприємства.

51. Назвіть ознаки органічної корпоративної культури підприємства.

52. Назвіть ознаки підприємницької корпоративної культури підприємства.

53. Назвіть ознаки бюрократичної корпоративної культури підприємства.

54. Назвіть ознаки партисипативної корпоративної культури підприємства.

55. Назвіть ознаки адхократичної корпоративної культури підприємства.

Тестові завдання для самоконтролю

1. Характеризується тим, що підприємство своєчасно виконує всі розрахунки. Водночас у підприємства залишаються кошти для закупівлі необхідних ресурсів і початку наступного виробничого циклу.

- а) абсолютна фінансова стійкість підприємства;
- б) нормальна фінансова стійкість підприємства;
- в) нормальна фінансова нестійкість підприємства;
- г) ненормальна фінансова нестійкість підприємства.

2. Характеризується можливістю своєчасно розраховатися із кредиторами. Однак такому підприємству може не вистачити коштів для придбання всіх необхідних ресурсів для продовження виробництва.

- а) абсолютна фінансова стійкість підприємства;
- б) нормальна фінансова стійкість підприємства;
- в) нормальна фінансова нестійкість підприємства;
- г) ненормальна фінансова нестійкість підприємства.

3. Має місце тенденція до зниження всіх фінансових показників діяльності підприємства при ...

- а) абсолютній фінансовій стійкості підприємства;
- б) нормальній фінансовій стійкості підприємства;
- в) нормальній фінансовій нестійкості підприємства;
- г) ненормальній фінансовій нестійкості підприємства.

4. Має місце тенденція до зниження одних і зростання інших фінансових показників діяльності підприємства при ...

- а) абсолютній фінансовій стійкості підприємства;
- б) нормальній фінансовій стійкості підприємства;
- в) нормальній фінансовій нестійкості підприємства;
- г) ненормальній фінансовій нестійкості підприємства.

5. Двохфакторна модель Альтмана базується на таких показниках:

- а) коефіцієнт загальної ліквідності;
- б) коефіцієнт швидкої ліквідності;
- в) питома вага власних коштів у пасиві;
- г) питома вага позикових коштів у пасиві.

6. П'ятифакторна модель Альтмана базується на таких показниках:

- а) питома вага чистого оборотного капіталу в валюті балансу;
- б) питома вага необоротних активів у валюті балансу;
- в) питома вага нерозподіленого прибутку в сумі прибутку до оподаткування;
- г) питома вага нерозподіленого прибутку в сумі валового прибутку.

7. Імовірність банкрутства підприємства є високою згідно п'ятифакторної моделі Альтмана, якщо ...

- а) $Z < 1,8$;
- б) $1,8 < Z < 2,7$;
- в) $2,7 < Z < 2,99$;
- г) $Z > 2,99$.

8. Імовірність банкрутства підприємства є середньою згідно п'ятифакторної моделі Альтмана, якщо ...

- а) $Z < 1,8$;
- б) $1,8 < Z < 2,7$;
- в) $2,7 < Z < 2,99$;
- г) $Z > 2,99$.

9. Імовірність банкрутства підприємства є невисокою згідно п'ятифакторної моделі Альтмана, якщо ...

- а) $Z < 1,8$;
- б) $1,8 < Z < 2,7$;
- в) $2,7 < Z < 2,99$;
- г) $Z > 2,99$.

10. Імовірність банкрутства підприємства є високою згідно п'ятифакторної моделі Альтмана, якщо ...

- а) $Z < 1,8$;
- б) $1,8 < Z < 2,7$;
- в) $2,7 < Z < 2,99$;
- г) $Z > 2,99$.

г) $Z > 2,99$.

10. Імовірність банкрутства підприємства є низькою згідно п'ятифакторної моделі Альтмана, якщо ...

а) $Z < 1,8$;

б) $1,8 < Z < 2,7$;

в) $2,7 < Z < 2,99$;

г) $Z > 2,99$.

11. До зони рівноваги матриці фінансової стратегії (матриці Франсона-Романе) відносяться квадранти:

а) № 1, 4, 6;

б) № 1, 7, 9;

в) № 1, 2, 3;

г) № 1, 4, 7.

12. До зони успіху матриці фінансової стратегії (матриці Франсона-Романе) відносяться квадранти:

а) № 1, 2, 3;

б) № 4, 5, 6;

в) № 7, 8, 9;

г) № 3, 8, 9.

13. До зони дефіциту матриці фінансової стратегії (матриці Франсона-Романе) відносяться квадранти:

а) № 1, 2, 3;

б) № 4, 5, 6;

в) № 3, 8, 9;

г) № 7, 8, 9.

14. Найбільш сприятливим для підприємства є знаходження в ...

а) квадранті № 2 матриці Франсона-Романе;

б) квадранті № 9 матриці Франсона-Романе;

в) квадранті № 6 матриці Франсона-Романе;

г) квадранті № 1 матриці Франсона-Романе.

15. Квадрант № 1 матриці Франсона-Романе має назву ...

а) «батько сімейства»;

б) «стійка рівновага»;

в) «хитка рівновага»;

г) «рантьє».

16. Квадрант № 2 матриці Франсона-Романе має назву ...
- а) «батько сімейства»;
  - б) «стійка рівновага»;
  - в) «хитка рівновага»;
  - г) «рантьє».
17. Квадрант № 3 матриці Франсона-Романе має назву ...
- а) «батько сімейства»;
  - б) «стійка рівновага»;
  - в) «хитка рівновага»;
  - г) «рантьє».
18. Квадрант № 4 матриці Франсона-Романе має назву ...
- а) «батько сімейства»;
  - б) «стійка рівновага»;
  - в) «хитка рівновага»;
  - г) «рантьє».
19. Квадрант № 5 матриці Франсона-Романе має назву ...
- а) «атака»;
  - б) «материнське товариство»;
  - в) «епізодичний дефіцит»;
  - г) «дилема».
20. Квадрант № 6 матриці Франсона-Романе має назву ...
- а) «атака»;
  - б) «материнське товариство»;
  - в) «епізодичний дефіцит»;
  - г) «дилема».
21. Квадрант № 7 матриці Франсона-Романе має назву ...
- а) «атака»;
  - б) «материнське товариство»;
  - в) «епізодичний дефіцит»;
  - г) «дилема».
22. Квадрант № 8 матриці Франсона-Романе має назву ...
- а) «атака»;
  - б) «материнське товариство»;
  - в) «епізодичний дефіцит»;
  - г) «дилема».
23. Об'єктом конкурентоспроможності є:
- а) підприємство;

- б) економічний район;
- в) галузь народного господарства;
- г) товар (продукція, послуга, робота).

24. До зовнішніх складових конкурентоспроможності підприємства відносяться:

- а) регуляторні;
- б) технологічні;
- в) організаційні;
- г) законодавчі.

25. До внутрішніх складових конкурентоспроможності підприємства відносяться:

- а) правові;
- б) технологічні;
- в) організаційні;
- г) інформаційні.

26. Конкурентоспроможність товару має такі складові:

- а) якість;
- б) імідж;
- в) ціна;
- г) інформативність.

27. Для оцінки конкурентоспроможності можуть бути використані такі методи:

- а) метод різниць;
- б) метод рангів;
- в) метод балів;
- г) метод еталону.

28. PEST-аналіз діяльності підприємства передбачає дослідження таких факторів:

- а) політико-правових;
- б) економічних;
- в) соціокультурних;
- г) технологічних.

29. М. Портер не відносив до базових стратегій досягнення конкурентних переваг ...

- а) стратегію лідерства у витратах;
- б) стратегію диференціації продукції;
- в) стратегію першопрохідця;

г) стратегію синергізму.

30. Спрямована на те, щоб зробити продукт відмінним від продуктів конкурентів ...

- а) стратегія лідерства у витратах;
- б) стратегія диференціації продукції;
- в) стратегія першопрохідця;
- г) стратегія синергізму.

31. Стратегія отримання конкурентних переваг за рахунок поєднання двох або більшого числа одиниць (господарських підрозділів) бізнесу в одних руках – це ...

- а) стратегія лідерства у витратах;
- б) стратегія диференціації продукції;
- в) стратегія першопрохідця;
- г) стратегія синергізму.

32. Передбачає формування списку характеристик зовнішнього та внутрішнього середовища за блоками «сильні сторони», «слабкі сторони», «можливості» та «загрози» ...

- а) PEST-аналіз;
- б) SWOT-аналіз;
- в) матриця BCG;
- г) матриця ADL.

33. Для побудови цієї матриці по горизонтальній осі вказуються значення відносної частки ринку, по вертикальній осі – темпи зростання ринку ...

- а) матриця Р. Купера;
- б) матриця McKinsey-General Electric;
- в) матриця BCG;
- г) матриця ADL.

34. Товар в своєму розвитку проходить чотири стадії: вихід на ринок, зростання, зрілість і спад відповідно до ...

- а) PEST-аналізу;
- б) SWOT-аналізу;
- в) матриці BCG;
- г) матриці ADL.

35. Згідно матриці BCG ринкові товари-лідери, що знаходяться, як правило, на піку свого продуктового циклу, – це ...

- а) «зірки»;

- б) «дійні корови»;
- в) «знаки питання»;
- г) «собаки».

36. Згідно матриці BCG продукти, які мають низьку частку ринку і не мають можливостей до її зростання, – це ...

- а) «зірки»;
- б) «дійні корови»;
- в) «знаки питання»;
- г) «собаки».

37. Портфельна матриця, що одержала назву «Екран бізнесу» – це ...

- а) матриця Р. Купера;
- б) матриця McKinsey-General Electric;
- в) матриця BCG;
- г) матриця ADL.

38. Портфельна матриця, що будується за стадіями життєвого циклу товару та конкурентними позиціями бізнесу – це ...

- а) матриця Р. Купера;
- б) матриця McKinsey-General Electric;
- в) матриця BCG;
- г) матриця ADL.

39. Портфельна матриця, що будується за критеріями привабливості області та «сили» бізнесу – це ...

- а) матриця Р. Купера;
- б) матриця McKinsey-General Electric;
- в) матриця BCG;
- г) матриця ADL.

40. Якість продукції підприємства оцінюється за такими показниками:

- а) відносне зростання асортименту;
- б) питома вага нової продукції;
- в) питома вага сертифікованої продукції;
- г) сума штрафів і компенсацій.

41. Розглядає кожного співробітника як самодостатній елемент, взаємодія з яким можлива лише на засадах узгодження його інтересів з інтересами організації ...

- а) органічна корпоративна культура;

- б) бюрократична корпоративна культура;
- в) партисипативна корпоративна культура;
- г) адхократична корпоративна культура.

42. Передбачає значний рівень офіційної регламентації діяльності персоналу...

- а) органічна корпоративна культура;
- б) бюрократична корпоративна культура;
- в) партисипативна корпоративна культура;
- г) адхократична корпоративна культура.

43. Зорієнтована на взаємодію підлеглих і менеджера у формулюванні цілей та визначенні ресурсів для їх досягнення ...

- а) органічна корпоративна культура;
- б) бюрократична корпоративна культура;
- в) партисипативна корпоративна культура;
- г) адхократична корпоративна культура.

44. Діагностика корпоративної культури підприємства на основі дослідження її зовнішніх проявів є ознакою ...

- а) холістичного підходу;
- б) метафоричного підходу;
- в) етнографічного підходу;
- г) кількісного підходу.

45. Оцінка корпоративної культури за методикою ОСАІ передбачає проведення опитування працівників з метою виявлення таких її ознак:

- а) загальний стиль лідерства в організації;
- б) управління найманими працівниками;
- в) об'єднувальна сутність організації;
- г) усі відповіді вірні.

ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Базова література:

1. Бабець Є.К. Теорія економічного аналізу: Навч. посіб. / Бабець Є.К., Горлов М.І., Жуков С.О., Стасюк В.П. – К.: ВД «Професіонал», 2007. – 384 с.
2. Крамаренко Г.О. Фінансовий аналіз і планування / Г.О. Крамаренко. – К.: Центр навчальної літератури, 2003. – 224 с.
3. Костенко Т.Д. Економічний аналіз і діагностика стану сучасного підприємства: Навч. посіб. / Костенко Т.Д., Підгора Є.О., Рижиков В.С., Панков В.А., Герасимов А.А., Ровенська В.В. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 400 с.
4. Мец В.Ю. Економічний аналіз фінансових результатів та фінансового стану підприємства: Навч. посіб. / В.Ю. Мец. – К.: Вища школа, 2003. – 278 с.

Додаткова література:

5. Афанасьєв М.В. Економічна діагностика: Навч.-метод. посіб. / М.В. Афанасьєв, Г.В. Білоконенко. – Х.: ІНЖЕК, 2007. – 295 с.
6. Гетьман О.О. Економічна діагностика: Навч. посіб. для студентів вищих навчальних закладів / О.О. Гетьман, В.М. Шаповал. – К.: Центр навчальної літератури, 2007. – 307 с.
7. Горбачук Ю.А. Економічна діагностика: інтерактивний комплекс навчально-методичного забезпечення / Ю.А. Горбачук, Н.Б. Кушнір. – Рівне: НУВГП, 2007. – 176 с.
8. Економічна діагностика. Практикум / Костенко Т.Д., Герасимов А.А., Рижиков В.С. та ін. – К.: Центр навчальної літератури, 2007. – 186 с.
9. Кривов'язюк І.В. Економічна діагностика: Навч. посіб. / І.В. Кривов'язюк. – К.: Центр учбової літератури, 2013. – 456 с.
10. Посилкіна О.В. Економічна діагностика: навч. посіб. для студентів економічних спеціальностей / О.В. Посилкіна, К.С. Світлична. – Х.: Вид-во НФаУ, 2014. – 333 с.
11. Швиданенко Г.О. Бізнес-діагностика підприємства : навч. посіб. / Г.О. Швиданенко, А.І. Дмитренко. – К.: КНЕУ, 2008. – 344 с.

ДЛЯ НОТАТОК

Навчальне видання

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
до самостійної роботи студентів
з дисципліни «Економічна діагностика»
для студентів денної та заочної форми навчання
галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»
спеціальності 051 «Економіка»

Укладач: ШЕВЧЕНКО Інна Юріївна

Відповідальний за випуск

Іванілов О.С.

В авторській редакції

Комп'ютерна верстка _____

План _____, поз. _____

Підписано до друку _____ р. Формат 60×84 1/16. Папір газетний.

Гарнітура Times New Roman Суг. Віддруковано на ризографі.

Ум. друк. арк. _____. Обл.-вид. арк. _____.

Зам. № _____. Наклад _____ прим. Ціна договірна.

ВИДАВНИЦТВО

Харківського національного автомобільно-дорожнього університету

Видавництво ХНАДУ, 61002, Харків-МСП, вул. Ярослава Мудрого, 25

Тел./факс: (057) 700-38-64; 707-37-03, e-mail: rio@khadi.kharkov.ua

Свідоцтво Державного комітету інформаційної політики, телебачення та радіомовлення України про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції. Серія ДК № 897 від 17.04.2002 р.